

Vlăstarul

Haneş

ANUL XVIII.

CUPRINSUL :

„VLĂSTARUL”	Unul dintre cei plecați: Dimitrie Focșa.
V. V. HANEȘ	„Drum bun, elevilor de-a VIII-a! Rămas bun, școalei noastre dragi!
COSTEL NAGHI	Literatură de război.
FRIEDRICH v. SCHILLER	Poezia (traducere).
N. TRONARU-CREVEDIA	Amintire.
VICTOR BASARAB	Poem adolescent.
DAN SDRÖBICI	Lectura timpurilor noastre.
VIRGIL POPOVICI	Asimetrie
LIANA GEORGESCU	Floare
VINCENTIU GRIGORESCU	„Cum îl cunoaștem din literatura occidentală”
C. IACINT	Șah.
RADU T.	Calistrat Hogaș și munții.
	Cronica:
RĂZVAN	Literară.
S.	Dramatică: „Patima Roșie”.
VIGRI	Plastică.
RADU VRÂNCEANU	Științifică: Razele „alfa”, inamicul nr. 1 al materiei. Prognosticuri asupra războiului viitorului.
„VLĂSTARUL”	Informații: Culturale, Sportive și Redacționale.

3-4

ACEST NUMĂR A FOST SCOS SUB SUPRAVEGHEREA DOMNULUI PROFESOR V. V. HANEȘ, de către Costel Naghi și Adrian Necșești

„VLĂSTARUL”

REVISTA LICEULUI „SPIRU HARET”
DIRECTOR: PROFESOR V. V. HANEȘ

GRUPUL REVISTEI:

CANTACUZINO MIHAI, GRIGORESCU VINCENTIU,
LEONIDA LEON, NAGHI COSTEL, NECȘEȘTI ADRIAN,
NEGRUTZI TRISTAN, POPESCU MIRCEA, SDROBICI DAN,
SOLACOLU VLAD, SOTIRESCU ȘTEFAN, VLAD TIBERIU,
VRÂNCEANU RADU, ZAMFIRESCU MIHAI.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA: LICEUL „SPIRU HARET”
STRADA ITALIANA Nr. 31, BUCUREȘTI

Vlăstarul

Revista liceului Spiru Haret

ANUL XVIII

Nr. 3-4

MARTIE 1942

Unul din cei plecați : Dimitrie Focșa

A plecat, discret și nobil, din rândurile profesorilor noștri dela catedră, Dl Dimitrie Focșa, directorul liceului. Respectos față de lege, s'a închinat ei și s'a retras pentru aranjarea drepturilor la pensie. Alții ar fi răscolit arhivele, ca să-și calculeze și anii serviți ca inspector general al învățământului; D-lui Dimitrie Focșa i-a displicut orice procedeu, care ar fi atins câtuși de puțin finețea sufletului său.

D-l Focșa a trebuit să slujească în învățământ și în administrația școlii secundare, ca să dea exemplu că multe din măsurile cu care se stingherește școala secundară pot dispărea fără pagubă: violența și jignirea, teroarea și nedreptatea, umilinta și descurajarea. Acestea referitor la atitudinea față de elevi. Iar între profesori, ca conducător, s'a dovedit că director nu însemnează căpitan de companie, ci tot profesor, admis întâiu de profesori ca „primus inter pares”, apt pentru organizare și administrație, și bun pedagog, așa cum l-a desemnat și autoritatea superioară.

De ce nu s'ar generaliza metodele D-lui Focșa: bunătatea, delicatetea, sfatul părintesc, și nu s'ar creia o autoritate isporită din aceste însușiri, iar nu impusă numai de regulamente?

Oricum, în evoluția școlii românești, aceste cazuri rare fixează momente în viața școlară și cazul D-lui Dimitrie Focșa e dintre acestea.

La plecarea D-sale dela catedră, elevii au regretat mai mult, fiindcă se învățaseră cu felul său părintesc față de ei. Liceul, prin glasul conducătorului său, i-a adus prinos de recunoștință, la încheierea anului școlar, releanând marile sale însușiri, ca profesor și director. Profesorii, desigur, au regretat deasemenea plecarea din rândul lor a unui distins coleg; împrejurările însă nu le-au permis să-l sărbătorească.

D-l Dimitrie Focșa a încurajat tot timpul publicația „Vlăstarul”; a celit-o regulat, o citește și acum, ne-a dat sugeții, ne-a îndreptat la nevoie, ne-a susținut față de Comitetul școlar. Ii mulțumim cu toată recunoștința; sprinjinul dat unei publicații școlare înseamnă

un impuls scântecii de creație — și poate de geniu — a multora dintre eleoi.

D-l Focșa își face și D-sale o plăcere, dar nouă o mare bucurie, că mai trece pe la liceu. Il rugăm să vină cât mai des, și în cancelarie și în clase, unde poate vedea trăind și înmulțindu-se bi-

bliotecile și tablourile de educație artistică, dar mai ales pe elevii muncind și prosperând, adică aducând la îndeplinire sfaturile și îndrumările sale.

Astfel directorul și profesorul nostru de ieri rămâne în mijlocul nostru.

„VLĂSTARUL”

Drum bun, elevilor de-a VIII-a!

Rămas bun, școlai noastre dragi!

Nu știu dacă timpurile excepționale de azi ne vor îngădui să mai publicăm un număr din „Vlăstarul” până la sfârșitul anului școlar. De aceea numărul de față poate fi ultimul pentru elevii de clasa VIII a. Le-am recomandat să-și publice impresiile și să-și dea și clișeele. Se vede că n-au avut răgaz să se gândească la aceasta. E păcat, fiindcă ar fi rămas ca un anuar al seriei lor. Dacă or mai ține contact cu școala poate vom face-o la toamnă.

Acum ei părăsesc băncile școlai și trec de-a dreptul la instrucția militară, pentru front. S-au mai inițiat la cursurile de premilitari, dar instrucția trebuie repede desăvârșită, pentru opera cea mare, războiul. Știm că ei pășesc cu fruntea sus și cugetul hotărât; noi îi urmăm cu gândurile cele mai calde și cu nădejdea cea mai înaltă. Elevii noștri... cu toate stângăciile lor, dar și cu iscusința tinerilor, care încep a se acomoda timpului, cu munca, devotamentul de școală, respectul de profesori și grija de viitor... Îi îmbrățișăm pe toți cu aceeași dragoste, cu care ne-am gândit clipă cu clipă să facem din ei oameni întregi și Români buni.

Ei poartă sămânța culturii agonisite în școală; iar în inimă un nobil sentiment, al dragostei de patrie.

Școala cu zidurile ei amorfe, dar cu ferestre luminoase, în care se reflectă razele imbiitoare ale nădejdei, rămâne paznică credincioasă a șirurilor de elevi ce se perindă, dela o generație la alta. Și-or mai aduce cei plecați aminte de ea?!

„Rămas bun, școlai noastre dragi! unde ne-am petrecut anii copilăriei, unde ne-am făcut prieteni, unde am suferit și ne-am bucurat, unde ne-am verificat an cu an creșterea și întărirea sufletului...”

De sigur că elevii talentați care părăsesc liceul vor concretiza mai frumos bunul rămas, urat școlai. Dar aceasta are mai puțină importanță decât credința noastră că fiecare absolvent duce cu el un grăunte de suflet din sufletul școlai, care l-a ocrotit și l-a făcut om.

Școala i-a îmbrățișat cu dragoste, i-a îndrumat și acum îi redă societății și țării. Ei știu că singura forță, care asigură biruința în viață este cultura. Cine e mai bine inzestrat și pregătit, birue. Deci, își vor desăvârși cultura în Universitate, sau, dacă intră deodată în viața socială, vor folosi inteligent aparatul pe care au dobândit-o până acum.

De au fost mai buni, de-au fost mai răi decât ceilalți ca cei ce ne-au părăsit, ei pleacă la fel ca și cei de acum un an, ca și toate celelalte serii de care ne-am despărțit cu o strângere de inimă, dar cu nădejdea că vor fi după cum i-am dorit: cu capul ridicat spre înălțimile nădejdei și în suflet cu ambiție, siguranță în reușita drumurilor lor și cu o nestăvilită drcință de muncă.

Plecând, ei iau cu dânsii o fărâcă din sufletul nostru, care i-am condus până la capătul unui drum, ca acum să le dăm indemn pentru un altul.

Pe lângă ai lor, ei ne-au avut și pe noi de părinți, ne-au necăjit, dar ne-au și bucurat, ca pe orice părinți.

Dar părinții, întotdeauna, relele le uită și țin în căușul amintirii doar ce e bun din sbuciumul vlăstarelor lor.

Voi sunteți copiii noștri...

Drum bun, copii, și spor la lucru!...

V. V. HANEȘ

LITERATURĂ DE RĂSBOIU

Oprit acum câteva zile în fața unei librării, să mă uit la noutăți, surprind un crâmpieiu din conversația a doi domni, care contemplant, ca și mine, cărțile expuse.

— Nici-o carte bună, domnule, de câtva timp, spuse unul din ei, la care celălalt, mai grăbit, răspunse:

— Cine mai are, dom'le, răgaz pentru literatură, în timp de războiu?

În parte, fiecare din ei avea dreptate. Literatura noastră este în reală scădere în ce privește calitatea, iar cei, care mai găsesc, în cetirea unei cărți, popas minței, sunt foarte puțini la număr. Împuținarea lectorilor este determinată, în afară de încordarea impusă de evenimente, desigur și de lipsa cărților bune. Ce e mai trist, e însă faptul că nu se observă micșorarea numărului cetitorilor de literatură în general, ci, mai ales, a celorla de literatură autohtonă, care, în căutarea unei cărți bune românești, negăsind-o, se mulțumesc cu scrierile autorilor străini, englezi și americani, deoarece aceștia sunt acum traduși în serie. Și, că sunt cetiți mult, n'ar fi un rău, dacă aceasta nu ne-ar dovedi regresul literaturii noastre și absența geniilor noastre literare. Spun „genii”, pentru că în timpurile de azi doar un geniu ar putea răsbate, cu greu și el. Poate și Eminescu ar fi muncit mult, trăind astăzi, ca să-și valorifice genialitatea.

Cauzele sunt ușor de găsit și sar în ochii tuturor acelora, care nu se lasă orbiți de vorbe. Căci sunt totuși mulți care să găsească, din contra, literatura noastră în progres, mințindu-se, poate, și ajutând, în același timp, la minorizarea gustului celor mulți.

Desigur, principala cauză este frământarea din timpul nostru, care face să nu mai poată sta în picioare principiul „artă pentru artă”. Sunt mulți autori, care trăesc din produsul scrisului lor și aceștia natural că vor specula preferințele și sensibilitatea publicului, fiind întâi comercianți și apoi oameni de artă, căci altfel și-ar vedea operele rămase prin librării, nevândute.

Cei care altădată căutau în lectură artă pură, urmăresc astăzi prin ea destinderea nervilor încordați de grijile cotidiene. Deaceia au căutare

astăzi, în primul rând, scriitorii genului ușor, ai nuvelei humoristice, ai anecdotei și ai șarjei epigramatice.

În ultimul timp au apărut puzderie de reviste de humor, care, deși spiritul pe care-l conțin este de proastă calitate și prezentat prin „pointe” de zeci de mii de ori repetate, se vând ca pâinea cea caldă fără cartelă. (Asta ca să fiu în nota actualității).

Iată de ce, în vreme ce cartea domnului Mihail Sadoveanu „Ostrovul lupilor” a rămas neobservată și nerecenzată de nici-o revistă literară, Neagu Rădulescu a putut să ajungă cu pamfletul său „Turnul Babel” la a treia ediție și la reeditarea scrierilor sale „Sunt soldat și călăreț” și „Dragostea noastră cea de toate zilele”, care, acum câțiva ani, n'au prins. E drept însă că Neagu Rădulescu este unul dintre puținii scriitori contemporani de spirit. Dar, dacă el n'a urmărit, — izbutind de altfel perfect —, în „Turnul Babel”, prinderea în scris și desemn a caricaturalului personalităților vieții noastre literare și de teatru de astăzi, aceasta n'a împiedecat, pe majoritatea cetitorilor săi, să-i rezume cartea și tendințele prin exclamația dela fiecare pagină: „Mă', al dracului, Neagu ăsta, cum se ia el la hartă cu toți!”

Și cartea i s'a vândut și se vinde încă, la fel ca și revistele și broșurile de humor.

Natural însă că au mai rămas și iubitori de literatură bună, cu mult mai puțini însă. Pe aceștia îi găsești, ca cel pe care l-am întâlnit eu, măsurând mesele cu cărți românești și clătînd desamăgiți din cap, pentru ca apoi, invariabil, să se îndrepte spre o altă masă, de astă dată plină cu romane străine și dintre care precis își alege una, o citește și ridică apoi osanale romancierului străin, cele mai deseori englez, ridică în slavă romanul străin în genere și, în fine, talentul traducătorului, care mai totdeauna se brodește a fi fecundul domn Jul. Giurgea, ale cărui opere umplu vitrinele. Realitatea este că, într'adevăr, romanele englezești și americane sunt foarte bune, însă, prin insistarea asupra tuturor amănuntelor în descriere și prin tratarea sufletului uman cu toate cutele sale, cu animalul și cu fărâma de divin ce-l are în el, oferă tocmai antipodul romanului, așa zise

moderniste, ale multora dintre scriitorii noștri de astăzi.

Aceștia, tinzând să scrie în ritmul acestui trâmbișat secol al vitezei, ajung să scoată la iveală niște scrieri pline de bizarerii, de imagini trase de păr, toate într'o limbă imposibilă. Autorii tuturor acestor creațiuni sunt scriitori tineri, care, în lupta aprigă pentru afirmare, deși poate în conștiința lor neconvinși de valoarea artistică a stilului ce-l prezintă, aleargă în căutarea originalului, dar mai ales a bizarului superficial, trăsătură caracteristică a literaturii moderniste. Și, deși toți acești scriitori afirmă sus și tare că literatura lor prezintă însăși cerințele spiritului uman, care evoluează odată cu grăbitul veac în care trăim, scrierile lor rămân totuși necitite, sau, atunci când sunt, nu plac.

În acest timp, romanele englezești se traduc mereu și se găsesc pe toate drumurile, deși numai în ritmul secolului nu sunt, fiind concepute după tiparul romanului realist, cu o mulțime de detalii, presărate de-a-lungul unui cuprins de sute de pagini. Aceasta ne arată, că, departe de a fi în pasul vremii, se rupe și legăturii de spirit al colectivității, întâi și întâi tinerii scriitori, în goana după evidențiere, prin produse eșite din comun și care apar simțului artistic ca forțate.

Trecând dela caracteristicile literaturii noastre actuale, dela drumul pe care caută să i-l imprime scriitorii tineri și oprindu-ne la traduceri romanelor englezești, cu așa de mare priză la public, trebuie să spunem dela început, că ele oferă niște lucrări lipsite toate de conștiința atingerii artistice în scris. Și, ca să-mi argumentez spusele, iau de exemplu cazul domnului Jul. Giurgea, mult discutatul nostru traducător.

Nu știu cam cât îi aduc traduceri sale, dar desigur că-i rentează meseria asta, pentru că rar trece o lună fără să-i apară o nouă carte prin vitrine. Or, ca să ai atâtea traduceri, normal lași pe planul al doilea munca dictată de conștiința că te adresezi unui public, la a cărui educare, tu, scriitor, ești chemat. Și atunci, în mod firesc, traduceri domnului Giurgea, căruii unii îi găsesc o calitate în faptul că nu ciunțește deloc originalul, în ce privește cantitatea, prin aceea că sunt trudite ca să redea fidel sensul voit de autor, ajung, fatal, la o redare aproape cuvânt cu cuvânt, urmare și a faptului că, dacă domnul Giurgea cu-

noaște perfect limba engleză, nu o cunoaște în schimb pe cea românească. Iar aceasta este principala cerință pe care trebuie să o îndeplinească un traducător: să cunoască la perfecție și limba textului original, ca și pe cea a traducerei. Căci dacă nu, atunci se atinge ușor deformarea stilului scriitorilor și prezentarea lor într'o lumină proastă a celor care nu-i pot citi în original, cum este cazul lui Rudyard Kipling, al cărui roman „Kim”, scris, ca și toate scrierile sale, într'o limbă curgătoare și plăcută, în traducerea domnului Giurgea reușește să fie monoton, prin aceasta greoiu și plictisitor.

Dar nu numai traduceri domnului Jul. Giurgea, ci și ale tuturor celorlalți, ca: Mary Polychroniade, Bar S. Bar, Apostol sau Radu Cosmin, suferă de aceleași lipsuri, scrierile lor fiind cu mult inferioare celor ale traducătorilor francezi, care pun mult mai multă trudă și conștiință în lucru.

Cauzele că, totuși, aceste traduceri se citesc mult, le-am enumerat. Cine însă a celit un roman englez în traducere franceză și apoi în una românească, desigur că nu se va hazarda și o a doua oară să cumpere scumpa ediție a domnului Giurgea, când cea franceză este și mai estină, dar, mai ales, mai bună. Ca să-mi puteți da dreptate, citiți întâi „Les rosaires” și apoi corespondentul său din românește „Mătâniile” de Florence Barkley, sau „Autant en emporte le vent” și „Pe aripile vântului” de Margaret Mitchell sau „Ténèbres” și „Tenebre”, de John Galsworthy și sunt sigur că nu veți avea răbdare să terminați ediția românească, făcând-o să sboare în cel mai ascuns colț, încă după parcurgerea unui sfert din ea.

Că nu se sesizează nimeni, nu e de mirare, fiindcă în timpul nostru câmpul de activitate literară este pătruns de cel mai profund comercialism, de superficial și, mai ales, de un pronunțat nepotism intelectual, doar cine are prieteni pe la reviste și edituri ajungând să publice ceva.

Dacă s'ar găsi cineva, care să pue ferm și cu curaj piciorul în pragul babiloniei din literatura noastră, atunci prima sa înfăptuire ar trebui să fie înființarea unei cenzuri strict artistice, care să se intereseze, în afară de fond, și de forma și exprimarea scriitorilor. Cenzura aceasta, odată înfăptuită și cuprinzând bineînțeles numai personalități cu greutate în arta noastră, ar avea destul

de lucru și, neapărat, ar trebui să revizuiască și situația creată prin procedeele actualelor reviste de literatură.

Dintre săptămânalele de artă, în general, și literatură în special, unele, cum a fost „Curentul Literar”, și-au încetat activitatea, în vreme ce altele, ca „Universul Literar”, și-o continuă, urmându-și acelaș drum croit de atâta vreme, acela al lipsei accentuate și fășișe de obiectivitate, bânțuit doar de mai sus zisul nepotism.

Revistele literare, ca și celelalte scrieri din ultima vreme, sunt dovezi ale regresului literaturii noastre. În plus însă și în deosebi, săptămânalele acestea probează decadența poeziei.

Talente poetice sunt multe, dar ele nu pot pătrunde, pentru că astăzi este decretat poet acela care în primul rând are prieten pe cronicarul vreunui săptămânal de literatură și apoi, în ceea ce scrie, reușește să fie cât mai confuz, ceea ce în ultimul timp a devenit sinonim cu „gândire profundă și subtilitate de idei”. Altădată, nu se întreba nimeni ce este poezia, în schimb se scria poezie. Astăzi însă, întrebarea aceasta se pune din ce în ce mai des, tocmai din cauza slabului postament pe care se sprijină poezia modernistă și care nu prinde, după cum nu place nici proza scriitorilor moderniști. Ba chiar, o revistă săptămânală, anume „Vremea”, a deschis în paginile ei o anchetă, cu titlul „Ce este poezia?”, la care au răspuns poeții și criticii actuali și ale căror răspunsuri confirmă tocmai cele ce afirm eu.

Dintre toate răspunsurile poezilor, numai acelea ale celor tineri definesc poezia după felul în care este concepută cea modernistă, iar domnul Tudor Arghezi după însăși conturul și fondul imprimat de el strofelor sale și anume, pledându-și cauza, găsește poezia ca redarea fidelă a omenescului, cu sublimul dar și cu obiectul său, numai real să fie.

Trebuie să spun dela început că domnul Tudor Arghezi este într'adevăr un poet, nu însă întotdeauna, căci, dacă volumele sale conțin pagini de o rară frumusețe, splendide imagini și metafore de o profundă sensibilitate în gândire, alături de ele se aciuiază însă și versuri pline de cele mai josnice puroaie ale vorbirii, încât, adesea, încep să citești o poezie de a sa, simțindu-te transportat în altă lume, pentru că, deodată, să te scobori vertiginos, ca trezit din visare, de măciuca unui

cuvânt, care cuprinde toată spurcăciunea ființei umane. Din poezia sa așa de cunoscută „Testament”, care ilustrează tendințele domnului Arghezi, reiese clar că domnia-sa a urmărit imbinarea gingașului cu obiectul, izbucnirea din noroiu a săgeților aurii de soare.

Ar fi reușit doar dacă, punând în versuri cuvinte pline de farmec alături de trivialități, poezia sa s'ar fi putut ceti ușor și neforțat, fără ca niervii să-și urle la un moment dat revolta, iar mâinile să se ducă instinctiv la urechi. Dar aceasta se întâmplă rareori la domnul Tudor Arghezi, ca și la toți poeții moderniști, care doar atunci sunt poeți.

Poezia este transportarea pe căi de lumină și de vis, într'o lume a perfecțiunilor.

Poezia e fond, dar e și formă, cantitatea versului și rima nefiind decât uneltele fondului.

Poezia nu există decât atunci când fondul se întregeste cu forma, când amândouă reușesc să transforme pe celitor într'un alt individ, pentru un oarecare timp, perfect.

Poezia este vorbirea zeilor, este mângâetorul sufletelor, este vis prin vorbe.

Lessing o așeza, în clasificarea artelor, alături de muzică și, într'adevăr, poezia este muzică, iar cuvintele murdare, noroiul vorbirii dintr'o poezie nu sunt altceva decât ce sunt sgomotele în muzică pe lângă sunete.

Răspunzând la aceeași anchetă a revistei „Vremea”, domnul Mihail Straja spune că „poezie înseamnă Arghezi, Barbu, Bacovia”, restul nefiind decât simple versuri. Nu sunt de aceeași părere cu domnul Mihail Straja, care văd că uită că în literatura noastră poetică există un Eminescu.

Și pun o întrebare: de ce lumea persistă totuș să memorigeze pagini întregi din *versurile* lui Eminescu, în vreme ce din *poezia* actuală nu reține decât rareori câte o frântură de strofă? Poate pentru că toată lumea a rămas depășită de ritmul secolului, în vreme ce doar câțiva i se mențin alătura? Nu cred.

Să nu uităm că în limba noastră avem câteva expresii: „a fi poetic, cadru poetic, viață plină de vis și poezie”. Oare să derive sensul acestor expresii dela versurile vreunui poet, care, cândva, își va fi presărat poezia cu murdării? Iarăși, nu cred.

Și sunt sigur că majoritatea cetitorilor mei vor

prefera ca, alături de mine, să pară mai bine inapoiți, dar înțelegând prin poezie doar Eminescu, Alecsandri, Coșbuc, Cerna, Șt. O. Iosif, Macedonski...

Dar problemele pe care le deschide poezia și literatura noastră contemporană în general sunt

nenumerate și îmi rezerv, pentru un viitor număr al revistei, aprofundarea lor.

Aș prefera totuși să rămân fără subiect, din cauza revenirii la normal, dacă nu din ridicarea din beznă a artei noastre în vers și proză, astăzi, repet, în cel mai real, pronunțat și vizibil declin.

COSTEL NAGHI

P o e z i a

de FRIEDRICH V. SCHILLER

*Nu-s legături să-mi fie drumul și nici cătușe 'n dre-o ngrădire,
Eu, pe oriunde, liber, într'una mă avânt,
Am desfășurat imperiu în gândire,
Și-unealtă-mi aripată e 'n cuvânt.
Tot ceace se mișcă, pe glie și în cer,
Ce în adânc creiază firea și văzului n'apare,
Totul mi se deschide, să știu orice mister,
Căci libera putere poetică țărâm n'are.
Și nu știu mai sublim, oricât mîntea-mi frământ,
Că - în frumoasă haină - frumosul simțământ.*

Trad. C. I.

A M I N T I R E

De câte ori am încercat să deapăn firul acestei povestiri, de câte ori am încercat să torc, impunând șirul amintirilor, de atâtea ori mîntea n'a fost în stare să nu le învălmășească și să le aștearnă așa cum au fost, căci sunt lucruri, care nu le gândim, ci numai făclia simțirii le stăpânește și le reține vii în sufletul nostru și ea nu poate să le spună, să le descătușeze din brațele-i de mamă, sau, dacă ar încerca, ele nu se mai desfășoară așa cum au fost, căci nu se poate, rămânând mai departe înscrise în catastiful inimii noastre.

Acum, când, pentru a nu știu căta oară, încerc

să-mi imbunzez condeiul, ca să scriu, lacrimile mă podidesc și veșnica întrebare își face loc în mîntea-mi: de unde să încep? Care fapte să le pun înainte? Nici acum nu știu, sunt atât de legate unele de altete, că ar fi o nebunie să cred că aș putea să le destram, că aș putea să le izolez, ca povestea să rămâie întreagă.

Am să încerc să las simțirea să le aștearnă, așa cum vrea ea și să caut a înlătura cât mai mult gândul ce l-ar trimite mîntea, crezând că i-ar putea fi ajutor.

II

Prin pulberea șoselei, ce duce spre Neajlov,

cu fruntea plecată spre pământ, mergea cu pașii târăgănași, cu sudoarea — mărgăritare — pe față, cu părul lung, impletit în două codițe ce cădeau pe spate, de culoarea grâului de Cuptor, ținând sub mâna stângă coșul cu mâncare pentru secerători.

Pe frumusețea ei, aproape balnăvicioasă, se citea, încă dela această vârstă, suferința. Și ea pășea tot mai încet, fără să privească pe laturi, negrăbindu-se de loc, măcar că soarele era deasupra capului de mult. Ca să taie de-a dreptul, lăsă șoseaua și apucă pe o potecă, ce ducea de-a-curmezișul islazului, spre moara de apă, bătrâna moară din mijlocul zăvoii de sălcii, ce-și plecau crengile peste acoperișul ei, învelit cu mușchii, soptindu-i parcă: „pe tine nu te dor loviturile apei? Tu nu simți ca și noi cum te roade cariul?” Și, în aplecarea lor, lăsau să cadă picurii pe care-i arunca izbitura apei în coasta scândurei morii, asemenea unor boabe de argint, picurate din stele.

Fata cu păr bălaiu trecuse podețul de peste iazul morii. Un câine, tolănit sub un tufiș, s'a simțit îndatorat să latre. La lătratul lui, toți câinii, care făceau de pază morii, se repeziră făcând cerc inchipuitului dușman. Parcă o văd și acum scăpând din mână coșul și dând fuga, să scape de turma câinilor. La strigătul ei, eu mă uitaiu pe laturi, să văd dacă mai e cineva și, nevăzând pe nimeni, pusei mâna pe biciușca de mână caii și dădui fuga în mijlocul învălmășelii. Unul din câini o apucase de mână și o trântise pe mica fată la pământ; în timpul acesta, un altul, își înfipsea colții în pulpa ei subțire. N'aveam decât doisprezece ani, dar atunci aș fi fost în stare să dărâm și munții. Ca un fulger am intrat între câini, am început să dau cu picioarele, cu pumnii, cu ce nimeream, până ajunsei lângă fată. Chiar în acea clipă, simții cum unul din câini îmi apucase piciorul și m'am întors fără să știu, începând să învărt biciușca, reușind să fac un cerc în jurul meu. Am apucat pe fată de braț, am ridicat-o și am dus-o printre câini, apărându-ne cât puteam de lighioanele infuriate, care nu mai conteneau lătratul. Am așezat-o pe o bancă de lemn, dela ușa intrării în moară, și, când o privesc, cine era? Maria lui Radu Topor, vecina mea de bancă la școală; mă privea cu ochii îngroziți, fără să spună un cuvânt, fără o lacrimă, inebunită de

spaimă. Am dat fuga la vadul din față și, luând apă în pumn, i-am turnat pe frunte. Ea deschise ochii mari, de parcă s'ar fi trezit din somn și sunt sigur că în acel moment nu știa ce s'a întâmplat.

Pe mână sângele îi curgea șiroaie, dar n'am îndrăsnit s'o întreb dacă o doare sau nu, când, trezită din toropeală, îndreptă degetul spre pantalonul meu, care era roșu de sânge:

„Dar ce ai, ce s'a întâmplat?”

Micuța nu mai știa pe ce lume e. Deodată însă își văzu mâna însângerată și simți prelungindu-se șuvoiul și pe pulpă. Ca prin vis își reaminti întâmplarea și, cu aceeași voce naivă, mă întrebă: „Te-au mușcat și pe tine? Nu trebuia să intri între ei.”

„Nu-i nimic, răspunsei eu, văzând-o atât de răbdătoare, o să treacă repede la mine. Dar tu ce-ai să faci?”

Ea încearcă să zâmbească și voi să se ridice.

„Eu... eu trebuie să mă duc cu mâncarea la tala”, și căzu sfârșită de durere.

Intorsei atunci carul, fără să mai aștept pe morar, dus să mănânce și, fără să-i spun un cuvânt, o suii lângă mine, dând bice cailor spre sat. Din când în când mă intorceam spre ea. Se făcea mai palidă, durerea se citea în ochii ei și îndemnat de nu știu ce, o întrebai:

„Te doare. Marie?”

„Nu”, fu răspunsul ei, cu nuanța unei dureroase semnificații.

O priveam pierdut, mă durea durerea ei. Va fi fost sâmburele dragostei ce avea să se nască, acel răscolitor al sufletului? Niciodată la școală nu-mi privisem cu atenție colega de bancă. Acum mi se părea ca o sfântă. Nu-i mai puteam vorbi. Incercam, dar cuvintele îmi lipseau.

În urma noastră praful se ridica în valuri, iar caii își încetiniseră mersul. Pe deasupra capetelor noastre trecură ca săgețile două rândunici. Ea zâmbi. Ce o fi gândit oare? Zâmbetul acela, în care se oglindea toată simțirea ei, buzele ei subțiri și ochii senini, albaștri ca cerul, n'am să le uit niciodată.

Am ajuns acasă. I-am ajutat să se coboare și în poartă, rămăsesem muți, față'n față, căutându-ne ochii, ca și când am fi vrut să găsim în noi taina simțirii noastre.

„Bună ziua, Marie!“

„Bună ziua...“

Și atât.

III

Mi-am părăsit apoi satul și m'am înscris, în așa, la liceu.

Vara o vedeam rar, când trecea la muncă, la șase ori la râu, când se ducea să nălbească pânlile. Timpul a trecut, iar copii altădată, acum am în vârstă. Aveam șaptesprezece ani. În anul acela fusese o recoltă frumoasă de grâu, iar eu eram în locul lui tata, cu carul, în sat, aurul, încă, deabia eșit din batoza mașinei de treer.

Odată, la un nămiezi, eu stam și mâncam singur la umbra carului, gânditor, fără a fi însă trist. Mă îmbătam de frumosul zilei de vară, când, iată, mă văd înaintând încet spre mine copila de altădată, acum mare și frumoasă, păstrându-și încă simplitatea, ce-o avea în copilărie. Imi întinse o mână roșie și, cu aceeași voce scăzută, calmă, mi se m'a înfiorat altădată.

„Domnule Nicu, ia te rog merele astea.“

Mă uitaiu la ea. Se îmbujorase și tăcea, având în tăcerea ei sfiiciunea fetelor de țară, care spune mult, pentru cine înțelege, pentru cine simte.

„Dar, Marie, de ce-mi spui „domnule“? De ce mi spui ca altădată pe nume, — oare crezi că m'au schimbat cu ceva lucrurile?“

Ei îi dădură lacrimile:

„Nu... dar...“, și roșise ca bujorul, vrând să se desce. O opfii de mână și-i spusei să șadă.

Inima-i se auzea svâcnind, parc'ar fi vrut să-i iasă argă pieptul. Se așeză. Mă privea mirată. Mă întrebam oare cu ceva?

„Dar ce-i Marie, de ce aceste lacrimi?“

Și aceiași ochi, aceeași duioșie în privire re-

născură în mine acelaș tremur ca în ziua despărțirii din poartă.

Imi răspunse încet:

„Nu-i nimic, voiam să te văd, voiam... voiam să-ți mulțumesc pentru ce-ai făcut atunci când eram copii.“

Și lacrimile — picuri de rouă — se prelingeau pe umerii obrajilor, puțin bolțiți, ca două șiruri de smarald. Nu știu ce gândeam atunci, dar simțeam că se svârcolește în mine sângele, ca apele în primăveri. Simțeam că această față simplă, neprihănită, a luat ceva din mine, care măfericea. Să fi fost iubire? Nici azi nu știu, când, de câte ori imi întorc gândul, simt durerea celui ce nu mai speră, a celui ce a pierdut ce căuta, neîncercând nici cel puțin a cere ajutorul mângâerii.

Ea s'a ridicat de lângă mine. Voia să plece. Ne privirăm tot ca altădată, muți de grai și, doar la despărțire, ne-am spus:

„Bună ziua, Marie“.

„Bună ziua“.

.....

Toamna a venit. Ea era bolnavă. M'am dus să o văd. Acelaș „bună-ziaua“, aceeași tăcere și o ultimă privire din viața noastră.

Aproape de Crăciun imi trimite mama o scrisoare, în care-mi spune că a întregat de mine.

Și răspund:

„Mă iartă, mamă, că întreg, ce face ea? Mi-ai spus că ți-a vorbit de mine; eu te-ași ruga să mergi să-i spui că s'ă sănătos, să o săruți duios pe frunte; să îi și mama ei și-a mea“.

Plecarea în vacanță a fost cea mai tristă din câte am avut. Simțeam dinainte că voi găsi pe buzele satului vestea tristă.

Și-am găsit-o...

Murise...

N. TRONARU-CREVEDIA

Poem adolescent

*Din soare sorb ca dintr'un blid
Și zările mi se deschid.*

*Sunt vesel, tânăr, ne'nfricat,
Cu codri și genuni mă bat.*

*Răsar din sufletu-mi comori
De amfore și aurori;*

*Cu fruntea'n noți, cu ochii'n cer,
Dau tot ce am, nimic nu cer.*

*Mă'mbată florile de crin
Și-mi râde cerul safirin.*

*M'adoarme luna printre pământ,
Și-mi sună stele: zurgălăi.*

*Dornesc cu pasul meu stelar,
Cu inima topită'n jar.*

*In noaptea negrului pământ,
Eu sunt blestem, 'braje și cânt...*

*Și dorul - trubadur - mi-l port
Pe veacul somnoros și mort...*

*Ci mâine iarăș m'oiu porni
Cu tinerețea'n zori de zi...*

VICTOR BASARAB

LECTURA TIMPURILOR NOASTRE

Se povestește că, fiind cuprins de remușcări și turburat, Sfântul Augustin ar fi auzit o voce, care ar fi spus: „tolle et lege!” — ia și citește! În fața lui erau scrisorile Sfântului Pavel, pe cari citindu-le, s'a liniștit. Noi de obicei citim din curiozitate, ca să ne distrăm, să ne instruim, ca să evadăm din mediul cotidian, căutând deopotrivă frumosul, binele, adevărul. Citind ne lămurim, învățăm, ne încântăm, ne îngrozim, ne induioșăm; ne însușim idei, încercăm emoții. — Sunt mulți cari participă cu toată ființa lor la o lectură, se prind în acțiune, trăesc în atmosfera romanului și odată cu sfârșitul lui, revin la realitate cu părere de rău, nemulțumiți. — O carte poate lăsa pe cineva trist, deprimat, dezorientat, plin de indoieli. — Cartea s'a isprăvit, dar problemele puse în ea pot mult timp preocupa pe lector. Toate aceste consecințe ale lecturii nu rămân fără ecou în viața practică, materială: În primul rând, câte nu sacrificăm pentru o carte frumoasă? Sau ca urmare, ne însușim o expresie izbită, un termen nou, un anumit mod de exprimare, sau chiar un gest a cărui descriere ne-a impresionat în mod deosebit. Adesea se întâmplă

ca influența lecturii să fie mai puternică, mai durabilă, să acționăm sub imperiul ei. O carte poate da o soluție unei probleme personale a cititorului. Citind, i se nasc întrebări, face analogii de caractere și situații; prin lectură, învață să se cunoască mai bine pe sine însuși sau pe cei din jurul său.

Influența unei lecturi vaste schimbă un om cu desăvârșire. Unii se cultivă, se rafinează; alții sfârșesc prin a dori să trăiască ei înșiși un roman. Adesea auzim spunându-se: „O carte bună e un prieten bun”, sau: „Spune-mi cu cine te-aduni, ca să-ți spun cine ești”, cugetare care s'ar putea enunța foarte nimerit: „Spune-mi ce citești, ca să-ți spun cine ești”.

În general, existența cenzurii, a indexului, rolul deținut de manifeste într'o mișcare socială, selecția lecturilor în educația individului, toate acestea probează însemnătatea lecturii în viața particulară și socială. Timpurile în care trăim noi azi, sunt cu totul excepționale; atmosfera generală e încărcată, e plină de îngrijorare, dușmănie, teamă, satisfacție, speranță, desamăgiri, chiar neamul nostru trăește un amestec de triumf, speranțe și durere. Existența individuală însăși e turburată

osuri și griji. În această situație aparte, mai e de orice, se cere curaj, încredere în forțe și muncă stăruitoare și serioasă. Ori tă predispoziție permanentă la activitate desaturată, trebuie întreținută neconținut.

ășteptăm azi dela lectura noastră? Căutăm, resus de orice, reconfortare, îndrumare și n la faptă. Căutăm reîmprospătarea propriilor e forțe prin pildele altora, cari au îndurat, pțat și au învins în împrejurări mult mai

Curaj și încredere în noi, prin recitirea amatei noastre istorii, amestec de luptă, și credință. Imbold la muncă conștiințioasă,

desinteresată, așa cum țărani români și-au muncit pământul, neosteniți, cu stăruință, măcar că adesea munca le era zadarnică, neajungând să-i culeagă roadele.

O lectură care strecoară în sufletele cititorilor idealuri sarbede, de neajuns, egoiste, nu corespunde vremii și e pierdere de timp.

Să ne întoarcem la cărțile celor pentru cari totul era o sabie cu care apărau cinstea, vrednicia și credințele neamului românesc. Ne vom găsi acolo sprijin și însuflețire, pentru lupta și victoria] noastră.

DAN SDROBICI

SIMETRIE ASTRALĂ

urgul, alunecând pe aripile zărilor, întuneca șeratele raze de soare. Liniștea se lăsa îndată cu indolierea văzduhului, iar primele fulguiau lumina palidă pe întinsul bolții

depărtare se auzea un vuet surd, înăbușit șișul codrului. Noapte de August. Cântecul oarelor se impletea cu foșnitul frunzelor, a de adierea zefirului.

întunecase, cerul părea ca o eșarfă a feripresărată cu inscripții tibetane, iar în mijloc, asvârlire de penel a unui artist, o pată de

team afară, privind nemărginirea ce mi se înîn acea seară într'un chip cu totul curios. mi se părea mare sau de nepătruns taina mnea dincolo de astre, nu-mi părea bolta i mai mare decât o acoladă bizantină, spre și fi putut întinde numai mâna spre a o

te acestea le simțeam cu dimensiuni atât terminate, fiindând în urma unui fapt divers, să ca pe ceva ordonat, ceva supus unei

În seara aceea, puțin mi simț matematic voltă în fața asimetriei orânduiri astrelor. oiam înșiruite într'o ordine, formând cercuri, ri, linii, însă nu puteam admite dispersarea întâmplare, îngrămădiri locale fără nici un în fine nu concepeam ca o ființă superi-căreia i-ar fi revenit dreptul orânduiri uni-

versale să fie lipsită de simț estetic. Apoi mi se părea disproporționată pata rofundă de argint, asvârlită la întâmplare între atâtea gămălii incandescente. Aveam impresia unei grădini de ghiocei și panseluțe răsădite fără nici o socoteală, așa, una ici, alta colo, iar în mijloc un copac.

Supărat, refuzai să mai privesc pânza fără valoare a unui pictor nepriceput și-mi îndreptai pașii spre casă.

Pe drum, aerul curat de vară, înprospătit de adierea ușoară și fremătăta a codrului, îmi gădila nările. Câte un bondar trecea prin dreptul urechilor, sperându-mă.

Drumul ducea printr'o alee de paltini bătrâni, cu crengile resirate spre cer. Printre îmbrățișarea lor tandră se frângeau câteva raze, luminând calea. Era necesar puținul acesta discret și plăcut de lumină. Ei, mi-am zis eu, tot e bună și luna la ceva, dar e prea mare pentru lumea ei de stele. Cred că atunci când trece pe lângă o stea nici nu o bagă în seamă, mai ales că de când poezii au ales-o regina nopților, și-a luat rolul în serio. Ar fi trebuit ca toate astrele de pe cer să aibă aceeași mărime, aceeași lumină... de ce unul mare și altul mic?

Ce, și în lumea ideală, departe de lumea palpabilă, în afara simțurilor noastre, există diferențieri de clasă și poziții? Curios! Credeam că lupta între uniformizare și diferențiere e specific umană, dar văd că și în transcendent ființează.

Dacă ar fi toate stelele însă de mărimea lunii
 ar fi mai rău!

Gândul ăsta mi-a venit văzând cum o stea s'a
 desprins din conglomeratul astral și s'a prăvălit
 neant.

Bine că n'a fost lună, mă gândeam, căci atunci
 nu mai aveam timp să cuget. Și ideea asta, ba-
 tă pe principiul de conservare vital, mi-a ve-
 lut nu mult după ce atribuisem vieții un rol in-
 stent și după ce îi arătasem disprețul meu fățiș.
 Numai în fața primejdiei, fie trăită în imaginație
 ar, intervenția viabilității e spontană și impe-
 tivă. Și, în definitiv, dacă toate astrele ar lu-
 na tot așa de tare, care ar fi explicarea justifica-
 lă a zilei și a nopții?

Lumină ar fi și ziua, lumină și noaptea, numai
 o simplă nuanțare ar constitui diferențierea ace-
 stor unități de măsură temporale.

M'am apropiat de casă. Ridic din nou ochii
 spre eșarfa fericirii, presărată cu inscripții tibetane
 și, ca unui Dalai-Lama, mă închin divinității.
 Toate 'n lume, Doamne Sfinte, poartă pecetea ta
 bună, de ce luna nu-i o stea, de ce stelele nu s'
 lună. Toate mi le-am explicat. Știi puțin astro-
 nomie, chiar și fizică mai știi, dar o boabă si-
 metrie, nici nu'nveți și nici nu știi.

Supărat intru în casă.

— „Auzi dom'le să nu cunoască simetria!”

VIRGIL POPOVICI

Floare sfântă

==

*Las codrii să se vaite'n vânt, las nourii să crească,
 Și-adun din lume bulgări mici de țărână omenească.
 Pământul inimilor cari au încetat să bată
 Îl strâng ca dar neprețuit în traista-mi fermecată.*

*Vreau tot pământul, răscolit de lupte lungi și grele)
 Vreau țărâna'n care au strălucit fărâməturi de stele)
 Vreau marmora și glodul tot, sfântit și ars de plângeri,
 De care de atâta timp se bat demoni cu îngeri.*

*In glia asta'n care a stat un fulg de nemurire,
 Incălușat decenii'ntregi, crezând în fericire,
 In glia asta vreau s'asez sămânță dela soare,
 Să-și soarbă suc din miezul ei, cea mai frumoasă floare)*

*Să fie floarea tuturor tzbânzilor din lume,
 A celor mari și preaslăviți, a celor fără nume)
 Să aibă foile de zori și miez de noapte clară,
 Să usture mireasma ei, de dulce și de-amară.*

*Când colindând cu floarea'n mâini voiu oboși odată,
 Și m'o opri pe-un drum ultiat vre-o trolță ultiată,
 Cânta-voiu cel mai mare psalm, din ființa mea înfrântă
 Și la picioarele lui Christ voiu prinde floarea sfântă)*

LIANA GEORGESCU

Dacă ar fi toate stelele însă de mărimea lunii
rău!

Gândul ăsta mi-a venit văzând cum o stea s'a
esprins din conglomeratul astral și s'a prăvălit
neant.

Bine că n'a fost linnă, mă gândeam, căci atunci
mai aveam timp să cuget. Și ideea asta, ba-
tă pe principiul de conservare vital, mi-a ve-
t nu mult după ce atribuisem vieții un rol ine-
stent și după ce îi arătasem disprețul meu fățiș,
umai în fața primejdiei, fie trăită în imaginație
ar, intervenția viabilității e spontană și impe-
tivă. Și, în definitiv, dacă toate astrele ar lu-
ina tot așa de tare, care ar fi explicarea justifica-
lă a zilei și a nopții?

Lumină ar fi și ziua, lumină și noaptea, numai
o simplă nuanțare ar constitui diferențierea acestor
unități de măsură temporale.

M'am apropiat de casă. Ridic din nou ochii
spre eșarfa fericirii, presărată cu inscripții tibetane
și, ca unu Dalai-Lama, mă închin divinității.
Toate 'n lume, Doamne Sfinte, poartă pecetea ta
bună, de ce luna nu-i o stea, de ce stelele nu's
lună. Toate mi le-am explicat. Știi puțin astro-
nomie, chiar și fizică mai știi, dar o boabă si-
metrie, nici nu'nveți și nici nu știi.

Supărat intru în casă.

— „Auzi dom'le să nu cunoască simetria!!

VIRGIL POPOVICI

Floare sfântă

==

*Las codrii să se vaite'n vânt, las nourii să crească,
Și-adun din lume bulgări mici de țarnă omenească.
Pământul inimilor cari au încetat să bată
Îl strâng ca dar neprețuit în traista-mi fermecată.*

*Vreau tot pământul, răscolit de lupte lungi și grele!
Vreau țărâna'n care au strălucit fărâməturi de stele!
Vreau marmora și glodul tot, sfințit și ars de plângeri,
De care de atăta timp se bat demoni cu îngeri.*

*În glia asta'n care a stat un fulg de nemurire,
Încătușat decenii'ntregi, crezând în fericire,
În glia asta vreau s'asez sămânță dela soare,
Să-și soarbă suc din miezul ei, cea mai frumoasă floare!*

*Să fie floarea tuturor izbânzilor din lume,
A celor mari și preaslăviți, a celor fără nume!
Să aibă foile de zori și miez de noapte clară,
Să usture mireasma ei, de dulce și de-amară.*

*Când colindând cu floarea'n mâini voiu obosi odată,
Și m'o opri pe-un drum uitat vre=c troiță uitată,
Cânta=voiu cel mai mare psalm, din ființa mea înfrântă
Și la picioarele lui Christ voiu prinde floarea sfântă!*

LIANA GEORGESCU

Pacificul, așa cum îl cunoaștem din literatura occidentală

Poate tot ce s'a scris mai frumos în domeniul exoticului au fost producțiile inspirate de Oceanul Pacific și lumea lui aparte, căci, într'adevăr, el își are lumea lui, complet deosebită de cea obișnuită, de lumea noastră cea de toate zilele.

Pacific... cuvântul îți evocă mări albastre și cer senin. Către el se îndreaptă gândurile tuturor tinerilor visători, doritori de frumos.

Nu se poate ca vreunul dintre noi, să nu fi avut, măcar un răstimp, în minte, din cetite sau auzite, să nu fi avut în suflet, chemarea vrăjită a acestor meleaguri îndepărtate.

Pacificul, exceptând antarcticul, a fost ultimul ocean descoperit și explorat. Dela Magellan începând, urmând pe rând cu Tasman, Vancouver Laperouse, cu eternul călător neobosit James Cook, ne vin primele știri scrise, și ceeace privește Pacificul în sine, aceasta prin jurnalele de bord ale îndrăzneților colindători ai lui.

Faptul că nu scriitorii culti și clasici l-au cucerat, ci oameni simpli, corăbierii, care ne povesteau și scriau după părerea lor, mai mult sau mai puțin grosolană, frumosul acestui ocean, a făcut ca Pacificul să intre târziu în literatura clasică. Ori aceasta se întâmplă începând cu a doua jumătate a secolului XIX.

S'a scris probabil mult despre Pacific și înainte de această epocă, dar ceeace a rămas este Robinson Crusoe a lui Daniel de Föe.

Cine nu-l cunoaște pe Robinson, care ne-a populat amintirile și jocurile noastre de copii? Era prima carte prin care aflam Pacificul, în afara manualelor noastre de școală.

Odată cu 1850, prin Leconte de Lisle și Joseph Maria de Hérédia, în poeziile lor, începe să se întrezărească influența exotică a acestor țărâmurii, ceeace mai târziu are să formeze curentul exotic, al cărui maestru va fi Julien Viand, divinul Pierre Loti.

El pătrunde adânc lucrurile și, cu cuvinte simple, ne redă delicat sensul lor.

Prin „Le mariage de Loti” sau „Rarahu” și prin „Tahiti”, întrevădem un Pacific eterizat, cu

vise albastre, cu pădurile luxuriante ale insulelor Tahiti.

Ne redă ca într'o oglindă sensibilă un Pacific paradisiac, colțuri de pământ și întinderi de apă idealizate.

Când citești cărțile lui, trebuie să ai o dispoziție anume. Ai să închizi ochii și atunci simți cum în suflet îți cântă o melodie exotică și prin fața ochilor închisi ți se perindă imaginile unor corpuri ce dăntuesc Hulla.

Pe plaja argintată de lună, inconjurată de șirurile tăcute de palmieri, ce-și leagănă frunzele sfâșiate de vânturi, în ritmul lent al cântecului, ai să le vezi dansând. Havayenele își ondulează întregul corp, într'o unduire, prin care îmbină eleganța cu naturalul. Acestea nu sunt svăcnirile unei odalisce în ceeace numim noi „le dans du ventre”.

Dansatoarea se leagănă așa cum păsările lyră și paradis își agită penele, sburând din cracă în cracă.

În aceste mișcări nu este nimic isbitor, — în plină natură —, te fac să gândești însă la nepătrunsele taine ale pădurilor virgine, la freamătul vieții în toate creaturile naturii, suflete omenești, animale și plante.

În diminețile veșnic însoțite, fecioarele cu coliere de flori albe la gât, merg de se scaldă în apa caldă și albastră a oceanului. Ele rād, și surâsul perlat le înflorește ingeresc fața. Părul negru le flutură sub briza sărată a mării și ele sunt fericite.

Vor impleți flori și frunze de ibicus pentru cei care își unesc viața sub cerul, care acoperă totul ca o mantie de serafim și iar vor cânta, vor bea vin de cocos, și vor dansa în freamătul tăcut al palmierilor de cannaris și în sunetul unui tânguios Krot-Jong.

Acesta este Pacificul lui Pierre Loti, lumea fericită a Pacificului, epoca pirateriei, a goanei după comori și a pescuitului de perle.

Și încă erau fericiți, căci pe acolo nu trecuseră încă albi cu ticăloșiile vieții lor.

Și Sabatini ne zugrăvește un Pacific paradisiac, așa cum fusese cu sute de ani mai înainte, ca și acum un veac, când apele lui nu erau împânzite de rețelele de navigație, și binefacerile civilizației nu se cunoșteau încă.

La fel și englezul Henry Vere de Stackpoole, ale cărui scrieri delicate ne fac să punem aripi gândului și să sburăm cu el prin țara scarelor și seninului veșnic.

Am merge cu el la culesul perlelor și la strângerea scoicilor de sidex.

Corăbiile lui, cu pânze albe, ne vor purta pe suprafețe calme de jad, în care palmierii își oglindesc ramurile lor plângătoare. Și, odată cu eroii lui, vom iubi copilele cu păr negru și corpul bronzat, suflete nevinovate ce nu știu să mintă.

Dar Pacificul nu este întotdeauna cu apele ca oglinda și, atunci când este altfel, ni-l descrie meșteșugit Joseph Conrad.

Dacă am ceti întâi pe Pierre Loti și am urma cu Sabatini și Stackpoole, Pacificul, atât al lui Somerset Maugham, ne-ar deștepta, ca dintr'un vis, cu realismul lui.

În „Prințul insulelor fericite” a lui London se oglindește fidel epoca domniei lui Kamehameka și a reginei Lilui Kihalani, epoca dinaintea venirii în masă a albilor. Și, comparând pe prima cu a doua epocă ce urmează, vom descoperi desigur diferența.

Pe atunci, Pacificul și lumea Arhipelagurilor lui se numeau „Insulele iubirii”, cu obiceiuri simple, unde dragostea era liberă și unde nu se cunoșteau scrupulele noastre morale.

Iubirea era însoțită de cântece și dansuri, se recitau versuri și se încununau cu flori. Copii ai firii, lipsiți de prejudecăți rigide și absurde, ei credeau că prin aceasta îndeplinesc un rit în onoarea naturii.

Au venit albi înșă, misionarii care au propovăduit Creștinismul, adevărata morală, și aceste obiceiuri s'au interzis sub pedeapsă.

După această moralizare forțată, arhipelagurile au început să se depopuleze. Indigenii, care nu înțelegeau că se poate trăi fără să ai pe piept un colier de flori, între mâini o gitară și sub ochii lor o fecioară, care să dăntuiască în felul vechilor Hullas, văzând că le-a fost interzisă pentru totdeauna iubirea liberă, preferau mai bine să moară.

Aceasta este lumea Pacificului după venirea albilor. Căci, în acelaș timp cu morala severă creștină, pătrundeau puțin câte puțin în insule alte noutăți importate de albi: consumația alcoolului, setea de aur și toate celelalte flageluri, cari au grăbit uciderea a tot ceea ce mai rămăsese divin din pământul nostru, plin de păcate.

Așa întrevădem Pacificul în opera lui Jack London. Acesta l-a străbătut în fel și chip și pătrunzându-l ne a dat la iveală cele mai emoționante pagini despre el. Să nu se creadă greșit că el n'a creat decât cărți de aventuri de nivelul celor mai bune. Nu, ar fi greșit, căci Jack London a fost un mare scriitor, un mare clarvăzător și mai înainte tuturor a fost om.

Pe când divinul Pierre Loti și ceilalți au văzut din lumea deosebită a acestui ocean numai frumosul, strălucitorul și lumea de vis, London pătrunde adânc viața oamenilor din Mările Sudului. El imperechează sublim frumusețea cerească a naturii cu ceea ce viața are mai scabros și mai putred în ea.

Inchipuiți-vă o insulă cum numai pe acele tărâmurile poate exista, cu o colonie de leproși, pe care nu o cunoaște nimeni, afară de câteva rude bogate a celor bolnavi. Ei bine, Jack London ajunge pe această insulă și este reținut în interior pentru a nu trăda secretul. Și acolo, în paradisul acela, își duceau viața resturile de oameni cu trupurile mâncate de putreziciune. Corpuri în descompunere, care trăiau acolo unde natura este mai sublimă și unde la fiecare pas pulsează viața.

El scapă, după ce jurase unei fete care l-a ajutat să fugă că nu va spune nimănui nimic, după când cu el icoana unei copile frumoase, atinsă de lepră.

Se poate oare un contrast mai izbitor și mai zguduitor !?

Și la el palmierii sunt tot verzi, cu frunze plângătoare care se oglindesc în apa aceluiaș ocean, cerul tot senin și aceleași foșnete murmură iubirea în „Insulele Fericirii”, dar la el bărbații și fetele nu mai poartă flori albe la gât și nu mai dansează pe marginea lagunii luminată de lună; nu, căci pe acolo au trecut albi.

Pacificul este văzut de William Somerset Maugham prin prisma unui englez, un desenator lucid și obiectiv. În insule arborii de nucșoară se amestecă cu copacii de Cannaris, înalți și svelți

Calistrat Hogaș și munții

Sunt mai bine de douăzeci de ani, de când fiul protopopului Gheorghe a trecut în lumea celor ce pentru noi vor trăi mai departe și totuși, în afară de un număr restrâns de cercetători și o mică parte a publicului cititor, el a rămas foarte puțin cunoscut față de marea majoritate. Lucrările lui n'au reușit să atingă nici pe departe popularitatea celor ale lui Creangă, spre pildă, sau ale altora.

De ce oare? De ce, când penița sa, mănuită cu atâta măiestrie, știa să redea nu numai frumusețile pure și nepieritoare ale munților noștri, dar și colțurile cele mai ascunse și greu de exprimat ale sufletului omenesc? Cu ce a greșit el, întrebându-l în scrierile sale o limbă mai cărturărească, mai orășenească, în contradicție cu limba lui Creangă, o limbă viguroasă, o limbă pur țărănească? Și una și alta își au frumusețile lor, și una și alta au valoarea lor, atunci când scriitorul știe să le modeleze așa cum se cuvine și acolo unde trebuie. Totuși, în timp ce Creangă și operele lui au pătruns cu atâta repeziciune în popor, Hogaș s'a îmbătat și el de mirezmele gloriei, a urcat și el treptele nemuririi, însă — așa cum am mai spus — numai pentru un număr restrâns de celitori.

Această lipsă de popularitate ne apare și mai curioasă, dacă recunoaștem lui Calistrat Hogaș meritul de a fi adus ceva nou în literatura noastră, noutate care nu este altceva decât introducerea naturii și în special a muntelui, care pentru el are o semnificație mistică. Nu este mai puțin adevărat, că și înaintea lui au mai fost alte lucrări în care găsim muntele, sau, în general, natura, ca motiv de inspirație. Astfel de lucrări au avut Nestor Urechia, Bucura Dumbravă, Alexandri, Odobescu, Sadoveanu și alții. Caracteristica adusă de Hogaș se menține însă, căci, în timp ce pentru toți aceștia natura nu însemna decât un decor pe care-l întrebunțau numai întâmplător, atunci când, pentru completarea unei acțiuni, eroii lor erau trimiși în mijlocul ei, pentru Hogaș muntele însemna totul. El caută în mod special muntele, îl caută acolo unde el este mai curat, mai aproape de natură, mai ferit de pângărirea de toate zilele a oamenilor și, numai dacă îi întâlnește, descrie și oamenii. Ceace-l face să caute

ca niște coloane din „1001 de nopți”. Pe jos, covor de frunze veștede și parfumate, moi ca niște perne. Prin aer, săgetează păsări cu bății iuți de le aripi. În lumina inserării, papagalii minusculi sbungnesc printre ramurile verzi, ca niște nestemate, îngânându-se cu glasuri stridente. În aer, plutește fluidul aproape real al unei senzualități ce te încântă, ca atingerea unor mătăsurii fine.

W. S. Maugham descrie mai ales lumea modernă a Pacificului, lumea albă, coloniștii care trăiesc în lumea aceea și care și-au aranjat viața în modul cel mai plăcut. El ne redă forfotul din porturi și activitatea dintre insule. Mai mult, analizează sufletul oamenilor noi, schimbați de atmosfera lui fascinantă și tulburătoare.

Acesta este „Oceanul cel mare și liniștit”, cum l-a numit Magellan, văzut de oameni cu sufletul delicat și ochi sensibili, și imaginea lui așa ne-am învățat s'o cunoaștem.

VINCENTIU GRIGORESCU

S a h

*A nins pe stradă eri din nou...
Plumbatul cer s'a despîcat
Și vâl de puf imaculat
Lăsă pe-al nopților cavou...
Pe strada mea a nins din nou...*

*Eri a trecut pe strada mea
De dricuri negre lung conțoiu,
Și'n urmă-le-au lăsat noroiu
Pe vâlul alb, curat, de nea...
Trecut-au morți pe strada mea...*

*Am depănat de plâns fuior,
- În osteniri de strânsă nadă. -
Pentru o pată pe zăpadă,
Că-a înghețat un ois în sbor,
Din lacrimi, eri, făcuți fuior...*

C. IACINT

cu atâta ardoare muntele, este o vie dorință de a evada din mijlocul răutăților lumești cât mai repede și ori unde și, cum singur muntele îi oferea pe de-a'ntregul respectarea dorințelor sale, desigur că l-a ales pe el.

Trăia într'o epocă de permanente și radicale schimbări, care de cele mai multe ori nu erau prea bine venite, dar care erau socotite necesare pentru o menținere în așa zisul „pas al vremii”. Dar acest pas al vremii, — după cum a înțeles așa de bine Hogaș — era himeric, era inexistent, căci nu este o singură vreme pentru toate popoarele, pentru toate cazurile, ci, dela caz la caz, vremea își are pasul ei, din care nu iese niciodată, fie tentația cât de mare. În situația aceasta, având de ales între riscul de a aluneca la un moment dat pe panta alunecoasă a greșelilor vremii și izolarea sa, a ales-o pe aceasta din urmă. Dar nu numai aceasta l-a făcut pe Hogaș să se aventureze pe crestele ametoare ale munților, ci și aspectul destrăbălat și fals al acelor vremuri, cu tipurile lor de oameni, de care a râs atâta Caragiale. Ca să ne facem o și mai precisă părere despre aspectul sub care vedea și despre felul cum aprecia el societatea timpurilor sale, e de ajuns să amintim de tipul caraghios al „Coanei Margareta”, zugrăvit de el în această direcție și care e un fel de „Gahița Rosmarinovici”, franțuzita din comedia lui Alecsandri, „Iorgu dela Sadagura”.

Iată deci în linii generale de ce Hogaș preferă pacea firească a munților, tumultului neîntrerupt al orașelor. Aici, în mijlocul naturii sale pure, alături de cadrul măreț al munților și cât mai aproape de Creator, el se refugiază cu toată lumea lui de gânduri. Aici se simte mai bine ca ori unde și dispus să-și dea frâu liber imaginației și nu odată a avut iluzia că natura, în mijlocul căreia se refugiase, ar fi o imensă biserică, în care Dumnezeu priveghează totul.

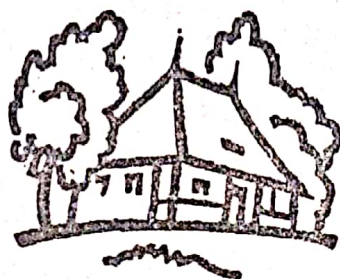
Ca și în concepția populară, care spune că

Dumnezeu a pus o fărâmitură de suflet și un bob de orânduială eternă în fiecare făptură și în fiecare fir de pământ, așa că totul se mișcă după legi clare și perpetue, sub aceeași supraveghere eternă a ochiului Său Sfânt, Hogaș vede lumea ca o făptură a mâinilor lui Dumnezeu, cu legile și cu armoniile ei firești, care însă nu se păstrează nealterate nicăeri în altă parte, decât aici. Și, tocmai pentru cunoașterea acestei naturi, el nu mai trebuie să depună nici un efort, constituind pentru el o problemă rezolvată dinainte. Această ușurință cu care Hogaș pătrunde tainele naturii nu e deloc curioasă, nu e deloc extraordinară, dacă ne gândim, că, la fel ca și părintele Ghermănuță, a petrecut doar atâta vreme în mijlocul ei, dând dovadă de un spirit de înțelegere *cu totul special*, înlesnind astfel o cât mai mare apropiere între natură și om și făcând ca, până la urmă, acesta să fie primit în mijlocul ei ca cineva de-al ei.

Dimensiunile uriașe ale acestei naturi nu le înțelege nimeni mai bine, mai aproape de adevărata și puternica lor existență, ca țărănul. Acesta este singurul, care, datorită aceluiași motive expuse mai sus, are la dispoziție o mai largă posibilitate de apreciere și, datorită acestui fapt, găsim la el tendința latentă de a se înălța, — cel puțin în imaginație —, cât mai sus, cât mai aproape de culmile măreției aceleiași naturi. De aici, personajele fantastice ale mitului eroic și ale basmelor. Dar și Hogaș, — apropiat sufleteste de țărănime —, se vedește nu rareori nutrit de aceste simțăminte și adesea slova lui ne duce pe marginile basmului.

În concluzie, Calistrat Hogaș este un om de un apreciabil talent, care ne-a pus la dispoziție, prin lucrările sale, posibilitatea unei permanente și intense desfătări a cugetului. Tocmai de aceasta ar fi de dorit ca Hogaș să fie cât mai răspândit și cât mai mult citit.

RAĐU T.

C R O N I C A

LITERARĂ

CĂRȚI – REVISTE

„Meșterul Manole” – roman de Dumitru Almaș. Agenda zidirei Mănăstirii Curtea de Argeș consue indemnul spre lupta continuă cu viața, prieterea mângăerilor ca și palmelor ei, oricât de pre ar fi ele. Viața este veșnicul cânt de îngrociune pe altarul unui vis, jertfit pentru făurirea tuia, mai nou, mai frumos. Iubirea nu este alt-eva decât zidirea unui suflet în templul altuia. – Tema romanului aceasta este.

Tana Miron este rodul unei iubiri vinovate a mamei sale cu un ofițer, subaltern al soțului și omorât de acesta din gelozie. Tana rămâne fană lângă generalul Zamfir Miron, care o uște, văzând în ea spectrul adulterului soției moarte. Mergând în urma dricului, Tana și prietena sa Codruța Smărăndoi sunt văzute de Costan Sava, un tânăr, pornit de jos, ca și Codruța și are lucrează intens în domeniul arhitecturii, marea sa pasiune. El nu le va uita, până când, în întâmplare, o cunoaște pe Tana și leagă cu ea o iubire sinceră și curată. Prietena Tanei, Codruța, deși o ființă sigură de ea, a fost orbită de un tânăr bucureștean, prefăcut și stricat. Lulu Onescu, dela care are un copil. Pentru ca acest copil să poată fi hrănit și îmbrăcat, pentruca, apoi, studiile Codruței dela Medicină să poată continua, ea cedează arhitectului Barbu Baranta. La acesta cunoaște pe Costan Sava, pe care ajunsese să-l iubească din vorbele Tanei.

Intr'o excursie pe munte, Tana se căsătorește cu Costan, însă, bănuind că între el și Codruța este ceva, fără a-i spune nimic, se aruncă într'o răpastie.

Costan este arestat, ca acuzat de lipsă de atenție la construirea unei tribune, care să prăbușise, făcând victime omenești. La proces, distrus de pierderea Tanei, nu vrea să se apere, Codruța însă umblă și aduce toate dovezile nevinovăției lui Costan, care, când ea vine, renunță la tăcere și este achitat. Scos de sub acuzare, Barbu Baranta recunoscându-și toată vina a sa, Costan

pleacă împreună cu Codruța. Păstrând amintirea Tanei neștearsă, Costan va învăța cu timpul s'o iubească pe Codruța, alături de ea înfrângând viața.

Romanul d-lui Almaș constituie un punct luminos în negura literaturii actuale. Scrisă într'o limbă curată, – rar găsim neologismele –, cartea trădează un adânc cunoscător al făgașurilor vieții, fiind în acelaș timp un izvor de sănătoasă încredere pentru lupta tuturor zilelor.

Spiritul de sacrificiu emană din toate filele acestei cărți. Tana se sinucide ca să lase liber lui Costan drumul iubirei, pe care bănuia că o are pentru Codruța; deasemenea, Barbu Baranta își mărturisește vina tot din sacrificiu, văzând iubirea Codruței pentru Costan.

Prezentând motivare tuturor faptelor, romanul „Meșterul Manole” este complet realist, cu toată sinuciderea Tanei, determinată, poate, în parte, de un dezechilibru mental ereditar. Cât de realist este romanul, se vede din faptul că, la venirea Codruței cu dovezile, Costan uită de Tana, de dragoste și are un singur gând: cariera lui în arhitectură. Ușor și cu încăpățănarea Meșterului Manole, el îngroapă pe Tana în zidul templului noului său vis.

Prezentând măestria unui stil perfect și ferm, scris într'o limbă curată, – frumoasă deci – și neforțată, romanul d-lui Dumitru Almaș, prin vigurosul optimism ce respiră din paginile lui, este una din rarele sclipiri ale literaturii noastre actuale.

O carte care trebuie citită.

Preocupări literare. – Numărul pe Februarie al revistei de sub conducerea d-lui Prof. V. V. Haneș, scos la fel de îngrijit și cu aceeași conștiință în lucru, cu care ne-a obișnuit, alături în sumar semnăturile d-lor: C. Dinu, cu un studiu critic al literaturii inspirate de războiul actual; V. Demetrius, cu un articol de critică literară, a d-lui Marin Sârbulescu, tratând despre biografiile romanșate. Numărul se completează cu o rubrică de „Note și dări de seamă”, semnate de d-nii I. Petrovici și P. V. Haneș.

Gândirea. Februarie 1942. – Avem puține reviste serioase și cu un drum bine definit. Printre

acestea este și „Gândirea“. E deajuns să amintim că apare sub îngrijirea redacțională a d-lui Nichifor Crainic și să aruncăm o privire asupra numelor din grupul revistei, ca să avem chezașia luptei pentru atingerea artei. Aceasta ne-o dovedește „Gândirea“ cu fiecare nou număr și mai ales prin ultimul, prezentat în ireproșabile condițiuni estetice și artistice, cu un bogat și variat cuprins, inclinând însă, de astă dată, mai mult spre latura literară propriu zisă, proză și versuri originale. ~ Ioan Coman semnează un studiu, care scoate în relief frumusețea filosofiei patristice, Ion Pillat o traducere din Maurice Guérin, iar Mariella Coandă un cuprinzător studiu asupra esteticii scrierilor lui d'Annunzio. Bogată e partea literară, unde semnează Victor Papilian un reușit articol de proză, iar dintre versuri trebuind să reținem pe cele ale lui Donar Munteanu, de sub titlul „Din vremea de demult“, scrise în stilul unor amintiri și trădând, sub pana unui desăvârșit versificator, un suflet de o profundă sensibilitate. Mai iscălesc versuri reușite D. Ciurezu, ~ un fragment de poem ~, George Dumitrescu și Olga Caba, ~ o „Marină“ de o rară gingășie și gradatie a sentimentului. Alăturând acestora cronicle, obiective și competente, numărul reușește să fie desăvârșit.

Claviaturi. Brașov. ~ În întunecul literaturii actuale sclipește rar steaua adevăratei poezii. Și tocmai din cauza neseriozității care planează peste așa-zisele opere ale poezilor de azi, deseori steaua nouătăței în vers este oprită în drumul ei de afirmare. În acest timp, un grup de tineri, iubitori de poezie și trudind pe altarul ei, scot la Brașov o plachetă colectivă, așa numită „caet de poezie“. Ceeace ne bucură însă mai mult ca orice, este faptul că acest caet cuprinde într'adevăr poezie. Greutățile, cu care luptă acești tineri, fac ca apariția „Claviaturilor“ să nu fie atât de regulată pe cât am dori-o. Atunci când apare însă, poemul „coboară parcă din cer, ca stelele nopții, ori cad ca dintr'un pom uriaș, al lui Dumnezeu, în care îngerii s'ar juca smulgând frunze de lumină“. „Claviaturile“ sunt, pe drept cuvânt, lumină în întunec.

Pentru tinerii dela Brașov, care impletesc firul de viș al înălțării prin poezie și dintre cari unora se ridică, afirmându-se, câte unul, pentru cei care trudesc, plămădind pâinea versului, nu poți avea decât cuvinte de laudă.

Pentru scrisul lui Romeo Dăscălescu, care-și imbină așa de strâns dorințele vieții de orice zi cu credința, pentru „Perlele“ rimate, ale lui Ștefan Aug. Doinaș sau lângă căldura sufletului, pătruns de mângăerea timpurilor trecute și frumoase din versurile lui Petru Homoceanul, în fața fiecărei strofe a unui tânăr dela „Claviaturi“, nu poți avea decât o plecăciune plină de respect și un sentiment de dragoste prietenească, sinceră și înțelegătoare.

Primăvara Banatului. Lugoj. Ianuarie. ~ Din Lugoj, oraș pe care-l știam că fiind un centru de intensă muncă artistică literară, dar din care nu a reușit să se afirme nici un talent, ~ prin exteriorizări originale ~, primim ultimele trei numere ale revistei școlilor secundare. De existența „Primăverii Banatului“ nu știam, așa că am primit-o cu aceeași bucurie, cu care am fi salutat pe orice altă revistă nouă. Cu atât mai mult, cu cât venea dintr'un loc scump nouă, dintr'un vechiu și neclinit cuib al românismului. Pe cât ne-a bucurat primirea revistei, pe atât ne-a desamăgit însă răsfăierea ei. Căci, s'o spunem sincer, „Primăvara Banatului“ este o producție literară slabă, neconștientă decât prin munca pe care o depun cei dela redacția ei, cu ambiția de a avea o revistă care să le reprezinte școlile, unde au înjghebat primele scântei literare. Din toate cele trei numere, reținem doar un nume: Ecaterina Feneșanu, care, într'o încercare de poem în proză, (A fost...), dovedește un real talent și o rară gingășie de sensibilitate artistică. Restul celor care mai semnează, ~ banali. Și, cum cuvântul „banal“ este luat de cei mai mulți în sens greșit, în ceace privește literatura, țin să precizez: „a fi banal“, înseamnă nu numaidecât a desvolta un subiect transpus și de alții în opere, ci a-l trata în mod obișnuit, comun, banal. Este cazul celor dela „Primăvara Banatului“, care simpli școlari, scriu acum, fiind mai răsăriți printre colegi, dar care, peste câțiva ani, nu vor mai avea nimic comun cu literatura, iar producțiile lor de azi vor intra, fatal, în sfera unui „a fost cândva“.

Pentru aceasta, nu putem, sau, mai bine, nu vrem să fim atât de severi cu tinerii dela Lugoj, căroră, dealtfel, le apreciem, ~ ca justă, certă și singură valoare ~, munca și sbuciumul pe altarul artei, oricât ar fi ele de efemere.

RĂZVAN

DRAMATICĂ

PATIMA ROȘIE"

eluarea piesei „Patima roșie“, a d-lui Mihail
bul, de către prima noastră scenă, a constituit,
îndoiială, un eveniment al actualei stagiuni
rale.]

Piesa are istoricul ei: în 1916 s'a jucat cu Bre-
nu, Iancovescu și Bullfinski, actori celebri, fără
mai vorbi de deținătoarea rolului „Tofana“, El-
Popescu, azi una dintre cele mai cunoscute
ri ale scenei și ecranului francez.

În scurt, iată subiectul piesei: Tofana, studentă,
cale să-și ia licența în litere, e cuprinsă de o
scă pasiune pentru Rudy, personaj ușuratic
superficial. Prietenul lui Rudy, Castriș, cu care
Tofana avea legături intime de mai mult timp,
de trădarea Tofanei dela Șbilț, vărul ei. Ace-
stea este, desigur, una dintre cele mai originale
ațiuni, nu numai ale d-lui Sorbul, ci chiar ale
naturei române. Șbilț e tipul ratatului genial
tor de lucid între deseale stări de beție. Rolul,
mefistofelic se explică în piesă prin desgustul
ru lumea care-l înconjoară, desgust ce-l face
amețească rațiunea și să-și adoarmă con-
ștința în alcool.

În luptă continuă cu el însuși, iubirea nemăr-
sită pentru Crina, colega blândă și curată a
Tofanei, îl face să se gândească la îndreptare
printr'un efort de voință.

Însă Rudy, atras și el de Crina, în nădejdea
că îi va câștiga încrederea și simpatia, iubirea
Tofanei, e pe punctul de a deveni un om muncitor
serios.

Indignarea lui Șbilț coincide cu gelozia și furia
Tofanei. Impinsă de pornirea ei năvalnică, ucide
Rudy cu un revolver, pe care Șbilț i l-a stre-
șinat în geantă, sugerându-i gândul crimei, pe
care o făptuiește în culmea pasiunii și furiei. O-
ră apoi, zdrobită de durere, Tofana se sinucide
pe lângă cadavrul lui Rudy.

Personagiile piesei ar putea fi împărțite în: To-
fana și Șbilț de o parte, iar Castriș, Crina și Rudy
de cealaltă.

Într-o vreme Tofana-Șbilț, urmași ai hingherului
Șbilț („șbilț“ se numește lațul cu care
hingherii prind câinii), mânăta de pasiunea pri-

meia și luciditatea celuilalt, vine în contact cu
ceilalți, mediocri și mășurați în toate, ființe ba-
nale, incapabile să răspundă și să suporte is-
bucniri pasionate, ale unor personaje de măsura
nepoților hingherului.

Conflictul se termină sângeros. Gândul crimei,
sugestia lui Șbilț, incolțise în mintea Tofanei. Ne-
putând să obțină iubirea lui Rudy, se umilește
voluntar, ațâță ura acestuia cu bună știință, pen-
truca apoi să-l ucidă cu sete, în gelozie plină
și ură.

Cu toate că punerea în scenă și regizarea pie-
sei nu se disting prin nimic deosebit, spectacolul
este un succes categoric.

Interpretarea d-nei Marietta Anca, naturaleta
d-lui Aurel Munteanu și modul cum d-l Băltă-
țeanu a înțeles să joace un rol așa de greu ca
al lui Șbilț, se îmbină perfect, subliniind și pu-
nând în evidență, procesele psihologice ale perso-
nagiilor piesei.

S.

PLASTICĂ

La Dalles expune „Gruparea MCMXLII“. Compo-
nenții acestui grup caută să reinvie un gen, care
a căzut aproape dela început: cubismul. Nu, toți
sunt însă adepți ai acestei îndrăsneli, - deseori de
neînțeles -, și, cei care nu sunt, sunt mai buni:
Eugen Drăguțescu și Tomaziu.

Primul, care actualmente se găsește în Italia, a
rămas același desenator subtil și delicat observa-
tor al omenescului. Cele aproape 15 lucrări ale
sale sunt toate trimise de el din Italia și cea mai
reușită ni se pare „Piața San Marco“, cu un co-
lorit viu și cu multă mișcare în forțutul cotidian,
pe care l-a prins cu o mână de expert.

În desenul „Inmormântare“, grupul acela de
umbre are un aer de macabru și, în definitiv, nu
sunt decât niște aruncături de tuș.

Mai are câteva capete de expresie, la fel de
bune, la fel de subtil redată, căci d-l Eugen Dră-
guțescu este cel mai sincer dintre toți expozanții.

D-l Tomaziu, un desenator corect, cu foarte

mult bun simț și clar-viziune. Expune tente și ne face impresia că sunt dintre acele expuse la Ateneu. Cea mai reușită este „Fereastră cu perdea”.

Ceilalți au o îndrăzneală atât de exagerată, încât, nu numai că nu sunt înțeleși, dar nu plac nici ochiului acele sforțări nesincere de a eși din comun, reușind chiar să obosească. Ar trebui să nu se uite că pictura e artă, că arta încântă ochiul, dar nu-l chinuște, iar aceasta tocmai pentru că frumosul se obține și mișcă numai prin isvorire ușoară, neforțată și sinceră deci. Căci artele frumoase, — pictura și sculptura —, ca și toate celelalte arte, sunt pentru orice om, căruia, dacă nu-l are, să-i nască, prin ele înșiși, simțul de a sesiza și îmbrățișa frumosul.

Altfel se ajunge acolo unde sunt ceilalți expozanți dela Dalles, din „Grupul MCMXLII”, care, dacă țin neapărat să iasă din comun, — deși aceasta dovedește nesinceritate —, ar trebui, măcar atât, să nu uite că nu toată lumea este inițiată în ceea ce se numește „pictură cubistă”.

Tot la Dalles expune d-na Vera Veslovski-Nițescu. O expoziție foarte bogată în lucrări care ne dovedesc o muncă intensă depusă de expo-zantă.

În toate lucrările se ghicește penelul unei artiste. D-sa urmărește, prin vibrarea culorilor crude, redarea culorii rafinate. Sunt tablouri care respiră mult aer cu perspectivă și în care reușește să de-ferețieze materia. Portretele d-sale de țărânci ne amintesc țărâncile lui H. Crețulescu.

O pictură sinceră, însoțită și care posedă delicateța feminină. D-na Vera Veslovski-Nițescu este o pictoriță plină de talent și resurse.

La Ateneu expune tânărul pictor Horia Damian, unul dintre cei mai tineri expozați ai noștri.

Ne uimește puterea d-sale în trăsătură, căci, în realitate, nu este decât un tânăr delicat. Nu expune decât case și peisagii urbane, 20 de lucrări, care îl clasează însă printre cei mai înzestrați pictori ai generației.

Poate d-l H. Damian urăște ființele, căci în toate tablourile d-sale nu găsim niciuna. Sub un cer de iarnă cenușie, ziduri de case gălbejite, foarte real redade. Fiecare obiect din expunerile sale exprimă, cu toate că-i neînsuflețit, viața, mișcarea,

Succesul pe care-l are cu expoziția sa, încă dela vernisaj, îi răsplătește pe deplin munca și-l consacră definitiv, ca un penel înzestrat și viguros.

VIGRI

ȘTIINȚIFICĂ

RAZELE „ALFA”,

INAMICUL Nr. 1 AL MATERIEI

Prognosticuri asupra războiului viitorului

Materia, obiectul atât de mult discutat de toți filosofii lumii, cari susțin că ea e o povară pentru spirit, e mult mai eterică și mai inexistentă decât însuși sufletul.

Materia e electricitate și poate că și spiritul e electricitate! Deci fizica va interveni pentru a împăca pe filosofi.

Și acum să lămurim cum stau lucrurile și ce repercursiune ar putea avea pentru omenire ultimele descoperiri ale fizicii moderne.

Materia a fost divizată până la atom, care părea la început o neînsemnată și inofensivă particulă de materie neutră. Însă sub modesta sa înfățișare autorul ascunde o imensă uzină care lucrează intens și ale cărei forțe, dacă omul le-ar putea deslănțui și scoate din atom, ar fi stăpânul absolut al universului.

Atomul e format ca și sistemul solar. Un nucleu central încărcat cu electricitate pozitivă, protonul, și niște sateliți cari gonesc nebunește în jurul nucleului, pentru a putea învinge atracțiunea acestuia cu ajutorul forței centrifuge deslănțuite și cari se numesc electroni, încărcăți cu electricitate negativă. Acești electroni, învârtindu-se în jurul protonului, fac 7.000.000 de miliarde de ture pe secundă.

Iată așa dar cum se prezintă structura atomului văzută în general de fizicianul danez Niels Bohr.

E firesc atunci să ne punem întrebarea care e masa, volumul, impenetrabilitatea materiei, când unitatea fundamentală, atomul, nu e decât un microcosmos, format din vârtejuri electrice? La gaze ar mai merge, dar la lichide și mai ales la so-

vide, cum explicăm senzațiile noastre, cari ne dau volumul, greutatea, ceva ce nu se poate tăgădui și lua drept iluzie?

Totuși simțurile ne înșală, ele ne dau numai o iluzie, căci materia nu e materie, ci electricitate. Greutatea atomului se reduce la greutatea nucleului central, protonul.

Volumul său e numai aparent și e format prin învârtirea electronilor, cari au ohamul fixat pe mai multe orbite, unele mai apropiate, altele mai depărtate de proton.

Deci senzația de volum e numai o iluzie, provocată de electroni, prin mișcarea lor vertiginoasă în jurul protonului. Indată ce ar înceta această mișcare, volumul s'ar reduce la acela al nucleului, care e mai mic de vre-o 10.000 de ori decât al atomului.

Deci, dacă reușim să oprim această mișcare a electronilor, sau putem îndepărta protonul avem posibilitatea să distrugem materia, posedând astfel cea mai cumplită armă cunoscută până acum.

În elementele radio-actieve se întrezărea posibilitatea de a putea fi folosite pentru distrugerea „materiei“, căci ele se caracterizează prin lipsa mai multor electroni din cei necesari în uzina atomului.

Nucleul central, format din protoni, simțind lipsa electronilor, va trimite peste granițele atomului particule „alfa“, pozitive, care constituiesc razele „alfa“. Aceste raze, căzând pe nucleul altui atom, pot să-l dividă și să-l îndepărteze conform principiului că sarcinile de aceeași electricitate se resping sau să captureze câțiva electroni, din cei ai atomului vizat. Această acțiune a razelor „alfa“ va duce la sdruncinarea stării normale a atomului, care nu există decât atât timp cât elementele sale active, „electronii“ sunt în mișcare, dând naștere astfel volumului.

Imediat ce protonii din nucleu nu mai au influență asupra electronilor, mișcarea se pierde și materia dispare sau se transmută. Acestea ar fi principiile pe care s'ar baza arma viitorului.

Cum s'ar prezenta această armă, aspectul ce l-ar avea și mai ales rezultatele ei?

Proiectilele vor fi radiațiuni electrice de genul razelor „alfa“, dela materiile radio-actieve. Deoarece undele electrice suferă reflecția și refracția ca și lumina, care de altfel e tot de origine electro-magnetică, se vor putea dirija aceste raze cu aju-

torul unor oglinzi parabolice, în fascicule, către pozițiile ce trebuiesc distruse. În drumul lor razele distrug totul. Aerul va fi într'o continuă agitație provocată de descompunerile elementelor sale, toate obiectele materiale se vor pulveriza, văzând cu ochii, iar viețuitoarele vor trece prin mai multe faze de distrugere. Întâi o descompunere a materiei organice, din care se va elibera întâi hidrogenul, apoi carbonul și oxigenul vor provoca o ardere instantanee, iar coeziunea care face legătura moleculelor se va transforma într'o imensă forță de expansiune a gazelor provenite din descompunerea a ceea ce a fost. În ce se va transforma această materie distrusă, rămâne de văzut, dacă va avea cine să vadă!

Și acum, o alarmă aeriană asupra unei mari metropole!

Se anunță o escadrilă de avioane radio-distrugătoare! Aceste radio-distrugătoare sunt invulnerabile, căci proiectilele ce se vor apropia de ele, vor intra într'o zonă de influență a acestor emanațiuni electrice, cari vor înconjura aparatul și se vor pulveriza imediat, devenind ofensive. În loc de încărcături de bombe, aparatele vor purta niște oglinzi metalice, concave, în focarul cărora se află circuitul oscilant ce produce razele distrugătoare. Acestea, din focar sunt reflectate în fâșii paralele spre obiectivul vizat, ce se va transforma instantaneu într'o masă de gaze, care nu mai amintește cu nimic ce a fost!

Contra acestor unde infernale, contra-arma ar fi tot aceste radiațiuni, însă cu o lungime de undă diferită, astfel că prin interferența razelor dușmane cu cele protectoare, efectul să se anuleze. Dușmanul însă poate să varieze ușor frecvențele undelor sale și până când cei de jos vor dibui lungimea de undă, cei de sus își vor putea îndeplini misiunea în câteva secunde, distrugând și pe contra-atacant.

Deci și în aceste împrejurări, contează rapiditatea acțiunii.

Iar dacă cele spuse de mine acum vor părea niște fantezii, desigur că timpul și progresul științelor fizico-chimice, cari au făcut și din viziunile lui Jules Verne realități, vor dovedi că și aceste „utopii“ sunt realizabile.

RADU VRÂNCEANU

INFORMAȚII

CULTURALE

În ziua de 18 Decembrie 1941, a avut loc, în Sala de festivități a liceului nostru, comemorarea solemnă a 250 ani dela moartea lui Miron Costin. La această solemnitate, de față fiind întreg corpul profesoral și elevii tuturor claselor, a luat cuvântul D-l profesor N. Corivan, care, făcând o scurtă trecere în revistă a datelor biografice, s'a ocupat îndeosebi de însemnătatea istorică și culturală a cronicarului moldovean.

În urma dispozițiilor Ministerului Educației Naționale, s'a înființat la liceul nostru o Societate de lectură, la care activează elevii din cursul superior, sub conducerea îndrumătoare a neobositului nostru dascăl de limbă și literatură română, D-l V. V. Haneș. Pornite la început cu pași nesiguri și părând a ființa doar din ascultare de ordin, cu timpul, aceste adunări săptămânale au luat avânt, astăzi la ele lucrându-se cu râvnă și seriozitate, dovedind, în același timp, că decizia ministerului umple un gol de mult simțit.

În cadrul „Universității libere” dela Ateneul român, D-l profesor Vasile V. Haneș, directorul revistei noastre, a ținut un ciclu de conferințe, intitulat „Graiu și suflet românesc” în fața unui numeros și select public, în zilele de 19 Februarie 26 Februarie și 5 Martie 1942. D-l profesor V. V. Haneș, după cum însuși a spus, către sfârșitul primei sale prelegeri, a căutat pregătirea generației tinere pentru luptele viitoare, care vor trebui să-și găsească arme și în domeniul filologic.

Înzestratul coleg Andrei Bardescu ne-a anunțat, pentru curând, apariția primei sale plachete de versuri. Așteptăm.

Deasemenea, așteptăm cu nerăbdare venirea Paștelui, când vom asista la vernisajul expoziției de pictură a simpaticului nostru camarad într'ale artei, Vinčențiu Grigorescu.

Volumul, la care lucrează actualmente colegul nostru Mihai Zamfirescu, este pe terminate și va primi în curând botezul tiparului. El va trata despre filosofia contemporană, prin paralelă cu cea patristică.

Paralel cu activitatea literară a liceului nostru, arta dramatică a găsit în anul acesta un viu și însuflețit

susținător în talentatul nostru coleg Emil Jecu. După câteva șezători, care au alinat pentru un timp suferințele răniților din spitalele Capitalei, trupa clasei a VII-a, de sub conducerea lui Emil Jecu, a dat o frumoasă și pilduitoare serbare în folosul elevilor săraci dela Școala Primară Nr. 25, luată sub protecția liceului nostru. Cu acest prilej, s'a jucat, cu mult succes, Comedia „Ovidiu Șicană” a d-lui I. A. Bassarabescu. S'au remarcat, în afară de Emil Jecu, Romeo Paulian, Ghiță Corfu, Florică Slobodă, și Grigore Ciulachi.

Tristan Negruzzi, prietenul nostru aflat în grațiile muzei cântului, ne anunță că, revăzând-și ultimele sale compoziții în tempo de jazz, pregătește un recital de muzică ușoară în contrapunct. Reținem din programul acestui recital o splendidă parafrază pe un slow-fox la modă, intitulată semnificativ „Hartă cu climate”.

Din partea redactorului nostru Costel Naghi, primim știrea, că, în vreme ce romanul său, la care lucra, se apropie de sfârșit, a început să scrie un altul. Dintre acestea, speră colaboratorul nostru, primul va primi în curând îmbrățișarea vitrinelor.

SPORTIVE

Din cauza timpului și a evenimentelor, activitatea sportivă a liceului nostru a trebuit să se reducă la antrenamente de sală, cărora li se dedică în deosebi Ionel Ghindă, care se va înscrie în primăvară în competiția de disputare a titlului național de lupte greco-romane, Nicolae Bârsan, a cărui activitate pe tărâmul rugby-ului este cunoscută și, în fine, Iarmolinski, care își desăvârșește forma în vederea campionatelor naționale de ping-gong.

REDAȚIONALE

Cerem scuze tuturor acelor ale căror lucrări nu au putut să apară în numărul de față, de vină fiind doar spațiul restrâns la care am fost forțați să ne îngrădim. Dacă evenimentele ne vor permite să scoatem încă un număr, îi asigurăm că în același numele lor vor figura cu siguranță. Manuscrisele primite însă, repetăm, nu se înapoiază.

Mulțumim, pe această cale, tuturor celor care ne-au ajutat, cu colaborarea lor, literară sau morală, la terminarea numărului de față.

„VLĂSTARUL”

Institutul de Arte Grafice
CĂRȚILE BISERICEȘTI
Str. Principatele Unite 60
B u c u r e ș t i
 e. 154/1942

PREȚUL 25 LEI